

Ιωάννης Βέκκος

Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως το 1275-1282, προσπαθεί να προσεγγίσει την ανατολική και τη δυτική παράδοση. Ενώ είχε υποστηρίξει αρχικά αντιλατινικές θέσεις, μετά τη φυλάκισή του από τον αυτοκράτορα Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο, έγινε ο κύριος διαμορφωτής της φιλενωτικής αυτοκρατορικής πολιτικής, έχοντας ανέλθει στον θρόνο με αυτοκρατορική παρέμβαση. Μετά τον θάνατο του αυτοκράτορα Μιχαήλ Η΄ ο Ιωάννης Βέκκος καθαιρέθηκε, δικάστηκε στις συνόδους Βλαχερνών (1283, 1285) και εξορίστηκε.

Κύριο γνώρισμα της μεθοδολογίας του είναι αφενός η εννοιολογική ανάλυση και αφετέρου η ένταξη των πατερικών παραθεμάτων στο ιστορικό τους πλαίσιο. Η αναζήτησή του αφορά κυρίως:

- α) Τη βάση εκκίνησης των Πατέρων ως προς τον ορισμό και την ερμηνεία της πίστης, δηλαδή στο ποιες ήταν οι αιτίες και οι αφορμές για τη διατύπωση της αλήθειας.
- β) Την πίστη των Πατέρων για τη σχέση του Αγίου Πνεύματος με τα άλλα δύο Πρόσωπα της Αγίας Τριάδος.

Ο Ιωάννης Βέκκος προσπάθησε να αποδείξει ότι οι Ανατολικοί Πατέρες εκφράζουν στα κείμενά τους το *Filioque*, χρησιμοποιώντας την πρόθεση «διώ» αντί για την πρόθεση «έκ». Μιλάει εν προκειμένω για «ίσοδύναμον τῶν προθέσεων».

Θεωρεί ότι υπάρχει «κατ' ἔννοιαν συμφωνία» μεταξύ Ανατολής και Δύσης, ότι δηλαδή το θεολογικό νόημα είναι παρεμφερές στις δύο παραδόσεις, ενώ αλλάζει μόνο η ορολογία.

Ερμηνεύει για αυτόν τον λόγο το σχίσμα ως προϊόν όχι δογματικής διαφοράς, αλλά αποξένωσης.

Υπερασπίζεται ότι στα εκκλησιαστικά ζητήματα οφείλει να επικρατεί πνεύμα «οικονομίας», δηλαδή διάθεση επίλυσης των διαφορών.

Κατά τον Ιωάννη Βέκκο από τον Πατέρα «ἀμέσως» γεννάται ο Υἱός και «ἐμμέσως» εκπορεύεται το Πνεύμα. Ο Ιωάννης Βέκκος στηρίζεται κατ' εξοχήν στον άγιο Κύριλλο Αλεξανδρείας.

Το εγχείρημα αυτό του Ιωάννη Βέκκου απορρίφθηκε από την Ορθόδοξη παράδοση μετά τον θάνατο του φιλενωτικού αυτοκράτορα Μιχαήλ Η΄ και διορθώθηκε από τη θέση ότι η πρόθεση «διά» αφορά μόνο στη Θεία Οικονομία. Με τον τρόπο αυτό ερμηνεύεται ορθοδόξως και ο άγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας. Το σχήμα του «άμέσως» και του «έμμέσως» επίσης απορρίφθηκε.